

XIBALO XA TIDIVHIDENDE

Xana i yini Leswintshwa

- **13 Khotavuxika 2017 – Matafula ya Xibalo xa Tidivhidende – Nkatsakanyo wa mipimo ya DTA**

[Nkatsakanyo lowu antswisiweke wa mipimo ya xibalo leyi khomiweke hi ku ya hi Mitwanano yo Hakela Xibalo hi Kambirhi ya Afrika-Dzonga](#) lowu nga eku tirheni sweswi (Afrika na misava hinkwayo) wu humesiwile.

- **09 Nyenyankulu 2017 – Xibalo xa Tidivhidende – Dokumente ya nhlamuselo ya Xibalo xa Tidivhidende – Cinco wa Mpimo wa Xibalo**

Tinotsi ta nhlamuselo leti nga eka dokumente leyi ti tirha eka BRS na nhlokomhaka na vhexini “[SARS_External BRS_2014_Dividends Tax_v2.0.1-6](#)” na siku ro sungula ku tirha hi rona ra ti1 Nyenyankulu 2015. Dokumente leyi i nkatsakanyo wa cinco wa xinawu loko ku fananisiwa na Mpimo wa Xibalo lowu engeteriweke eka mirhumelo leyi faneleke ku rhumeriwa eku heleni ka Nyenyankulu 2017.

Tsundzuka: Dokumente leyi ya Nhlamuselo yi tirha eka mirhumelo leyi faneleke ku rhumeriwa eku heleni ka Nyenyankulu 2017. Pulatifomo ya SARS yo Kambela yi ta antswisiwa ku sukela hi ti 13 Nyenyankulu 2017.

Xana Xibalo xa Tidivhidende i yini?

Xibalo xa Tidivhidende i xibalo eka vakhomamikavelo (vinyi lava vuyeriwaka) loko tidivhidende ti hakeriwa eka vona, naswona, ehansi ka swiyimo swa ntolovelo, xi khomiwa ku suka eka hakelo ya divhidende hi ejente yo khoma (ku nga va khamphani leyi hakelaka divhidende kumbe, laha muhlanganisi a nghenelelaka, ro hetelela). Divhidende hi ntiyiso i hakelo yin'wana na yin'wana leyi endlwiweke hi khamphasni ku ya eka mukhomamikavelo eka nkavelo lowu khomiweke eka khamphani yaleyo, ku nga katsiwi ntlheriso wa xuma xa xibalo lexi hakeriweke (ku nga nhleketo lowu kumiweke hi khamphani eka mhaka ya mikavelo). Swi thonthiwa hi hakelo ya divhidende ya swin'wana na swin'wana swa:

- Khamphani leyi nga muaki loyi a hakelaka xibalo ya Afrika-Dzonga; kumbe
- Khamphani ya Matikomambe leyi mikavelo yi nga longoloxiwa eka Maketo ya Cincano wa Mikavelo wa Afrika-Dzonga.

Tihakelo ta tidivhidende hi tikhamphani ta hofisinkulu a ti hakeli Xibalo xa Tidivhidende. Xibalo xa Tidivhidende xi sivile STC eka tshalatshala ro:

- longoloxa Afrika-Dzonga na endlelo ra misava hinkwayo laha muamukeri wa divhidende, ku nga ri khamphani leyi yi yi hakelaka, a faneleke a hakela xibalo (Afrika-Dzonga a ku ri rin'we ra matiko yantsongo lawa ya nga na mpimo wa xibalo wa bindzu eka tidivhidende, ku fana na STC)
- endla Afrika-Dzonga ri va ndzhawu leyi kokaka rinoko swinene eka vuvekisi bya misava hinkwayo hi ku hunguta vonelo ra mpimo wa xibalo wa le henhla wa bindzu (STC i xibalo xa bindzu xo engetela) leri nga na mibindzulo ya le hansi ya tinkota (STC yi fanele yi tekeriwa enhlokweni eka Xitatimende xa Mali leyi Nghenaka) ya Nkatsakanyo (Xitatimende xa Mali leyi Nghenaka)).

Vinyi van'wana va tidivhidende lava vuyeriwaka va faneriwile hi nsuso wa hakelo (vanhu va laha kaya na/kumbe vahlapfa) kumbe mpimo lowu hungutiweke (vahlapfa) ehansi ka sisiteme ya Xibalo xa Tidivhidende, laha tidivhidende leti kumiweke hi vona ehansi ka sisiteme ya STC ti nga hakerisiwa xibalo hi ku helela eka khamphani leyi tivisaka divhidende.

Xana i mani a faneleke a xi hakela?

Xibalo xa Tidivhidende xi hakeriwa hi n'winyi loyi a vuyeriwaka wa divhidende, kambe xi khomiwa ku suka eka hakelo ya divhidende no hakeriwa eka SARS hi ejente yo khoma. Munhu loyi a faneleke ku hakela xibalo, hambiswiritano, u tshama a ri na vutihlamuleri byo hakela xibalo loko ku ve ejente yo khoma yi ta tsandzeka ku khoma ntsengo wa xibalo lowu lulameke. Nsuso eka nawu lowu wa angarhelo hi laha divhidende yi nga na hangalaso wa nhundzu eka *xiyimo lexi ku vulavuriwaka hi xona*, lexi fikiseke eka xikweleti xa xibalo lexi welaka eka khamphani hi yoxe (ku fana na STC), leswi vulaka leswaku yi nge khomi xibalo ku suka eka hakelo ya divhidende.

Xana ku ta hakeriwa mali muni?

Mpimo wa Xibalo xa Tidivhidende wu engeteriwile ku sukela eka 15% ku ya eka 20% eka divhidende yin'wana na yin'wana leyi hakeriweke hi ti kumbe endzhaku ka ti 22 Nyenyenyani 2017 (ku nga langutiwi siku ra ntiviso), handlekaloko nsuso wa hakelo kumbe mpimo lowu hungutiweke wu tirha.

Nkatsakanyo wa mipimo ya xibalo leyi khomiweke hi ku ya hi ku ya hi Mitwanano yo Hakerisa Xibalo hi Kambirhi ya Afrika-Dzonga leyi nga eku tirheni sweswi yi avanyisiwile hi swiphemu swimbirhi, Afrika na misava hinkwayo. Vona matluka mambirhi ya [Matafula ya Xibalo xa Tidivhidende – Nkatsakanyo wa mipimo ya DTA](#).

Xana xi fanele ku hakeriwa rini?

Xibalo xa Tidivhidende xi tirha eka tidivhidende tin'wana na tin'wana leti tivisiweke no hakeriwa eka ku sukela hi ti1Dzivamisoko 2012 ku ya emahlweni, na ejente yo khoma (ku nga va khamphani kumbe mulamuri loyi a lawuriwaka) u fanele a hakela xibalo lexi khomiweke eka SARS hi kumbe ku nga si fika siku ro hetelela ra nhweti ku landzela nhweti leyi divhidende yi nga hakeriwa. Tihakelo ta Xibalo xa Tidivhidende ti fanele ti heleketiwa hi ntitheriso (DTR01/02). Mixupulo na ntswalo swi ta hakerisiwa eka tihakelo leti hlweleke ta xibalo xa tidivhidende kumbe eka rhumelo lowu hlweleke wa mitlheriso ya xibalo xa tidivhidende.

Xana ndzi fanele ku teka magoza wahi?

Tanihi mukhomankavelo (eka khamphani leyi nga muaki eAfrika-Dzonga kumbe eka khamphani ya matikomambe mikavelo leyi longoloxiweke eMakete ya Cincano wa Mikavelo ya Afrika-Dzonga) u ta va na vutihlamuleri byo hakela Xibalo xa Tidivhidende loko divhidende yi hakeriwile eka wena. Hambiswiritano, ejente leyi faneleke yo khoma yi ta tlhela yi ku rhumela ntiviso lowu lavekaka no teka fomo (tifomo) leswaku u ti tata loko u navela ku ringanela misuso yin'wana ya tihakelo kumbe mpimo lowu hungutiweke ehansi ka DTA (vaaki va vahlapfa ntsena). Fomo leyi tatiweke yi fanele yi rhumeriwa eka ejenete yo khoma loko yi nga se susa hakelo ya divhidende kumbe ku khoma eka mpimo lowu hungutiweke.

Xitsundzuxo xa nkoka: Tiejente to tala to khoma ti hlanganisile tifomo leti ta ntiviso ti va eka phurosese yo pfula akhawunti, kutani a swi laveki ku endla tano eka goza leri landzelaka. Loko ko tshuka ku cinca swin'wana eka ntiviso wolowo, swi na nkoka eka n'winyi loyi a vuyeriwaka ku tsundzuxa hi mfanelo ejente yo khoma.

Xana hi kwihi ku hambana exikarhi ka Xibalo xa Tidivhidende na Xibalo xa Vumbirhi eka Tikhamphani?

Ku hambana lokukulu ku le ka loyi a nga na vutihlamuleri byo hakela xibalo. Xibalo xa Tidivhidende i xibalo lexi hakerisiwaka eka vakhomamikavelo loko va kuma tidivhidende, laha STC yi nga xibalo lexi hakerisiweke eka tikhamphani eka ntiviso wa tidivhidende. A ku na ku hlangana exikarhi ka STC na Xibalo xa Tidivhidende. Loko ku ve divhidende yi tivisiwile ku nga si fika ti1 Dzivamisoko 2012 (ku nga langutiwi siku ra ntiyiso ro hakela) loko ri fanele ku hakela STC. Ntsena laha divhidende yi nga tivisiwa no hakeriwa hi ti kumbe endzhaku ka ti1 Dzivamisoko 2012 yi ta hakela Xibalo xa Tidivhidende.